

FoU konferencen 2003

Indtryk fra Undervisningsministeriets FoU-konference i Odense 12.-13. november, 2003

Gensidig respekt fremmer forståelsen

Eleverne skal videre

3

Praktikdelen ses af mange elever og lærlinge som den vigtigste del af uddannelsen. Her får de tingene i hænderne og her får de rollemodeller at identificere sig med. Skoledelen har dog også mange stærke sider at spille på. Nu gælder det om at skabe gensidig respekt, kommunikation og forståelse mellem de tre parter i vekselluddannelsen.

Det indledende oplæg "Potentialer og barrierer i vekselluddannelse - nye veje?" på FoU-konferencens første dag er baseret på en større interview-undersøgelse blandt lærlinge, mestre og erhvervsskolelærere. Herfra kunne uddannelses- og pædagogisk psykolog Jens Wilbrandt fortælle, at nok er de danske erhvervsskoleelever forskellige og med forskellige mål og forventninger til en erhvervsuddannelse. Men næsten alle elever og lærlinge ønsker generelt at få gode venner og at have det rart under uddannelsen.

Her mangler skoledelen i den danske vekselluddannelse helt klart positive rollemodeller, som eleverne bedre kan få på virksomheden i dagligdagen med svende og mestre. Et klart budskab fra undersøgelsen *Læring i moderne dansk vekselluddannelse*, Jens Wilbrandt netop har afsluttet.

Hans oplæg var så aktuelt som nogensinde. Med det netop indgåede forlig om at skære skolepraktikordningen ned fra 5000 til 1200 pladser er der kommet en klar politisk udmelding fra Christiansborg også bakket op af Dansk Arbejdsgiverforening, som slår fast, at erhvervsuddannelse sker altså bedst i den virkelige verden på virksomhederne. I Jens Wilbrandts undersøgelse var der ligeledes en overvægt af lærlinge og elever med tilsyneladende samme standpunkt:

»Når man kan lide folk, hører man bedre efter og forstår tingene bedre«

citat, elev

Selv om mange lærlinge anerkender både skoledelen og praktikstedet som lige væsentlige for deres uddannelse, er der også mange, der identificerer sig

mest med virksomheden og lægger afstand til skolen. I den anden ende er der meget få, som identificerer sig mest med skolen og fravælger virksomheden, sagde Jens Wilbrandt.

Mangler forståelse - men får identitet

Kan vi så undvære skoledelen? Nej, mente Jens Wilbrandt. Teoretisk viden er nødvendig, og den fås bedst på skolerne. Et slående eksempel er tagstyrtet på Ballerup Arena i januar. Her var mangel på teoretisk viden - dvs. simple regnefejl og underdimensionering af tagspærene - skyld i det meget omtalte kollaps. »Den teori får de ikke i virksomheden« Her er det typisk mester, der laver beregninger og tilbud, og så

fordeler han arbejdet til svende og lærlinge. Det anerkender eleverne er et

problem. For eksempel siger en lærling i min undersøgelse: »I virksomheden lærer vi, at det virker og hvordan. Men ikke hvorfor«.

På trods af hierarkiet og den autoritære form, som mange unge møder i virksomhedens og virkelighedens verden, synes de fleste af eleverne alligevel at foretrække denne del af deres ud-

dannelse. Netop fordi de også her bliver del af et socialt netværk og får en identitet som for eksempel automekanikerlærling. Og de forstår bedre tingene, fordi sproget i virksomheden i højere grad matcher elevernes sprog.

Som en elev siger om forholdet til svende og mestre på virksomheden: "Når man kan lide folk, hører man bedre efter og forstår tingene bedre."

Når denne forståelse og kommunikation ofte glipper i skoledelen er det ifølge Jens Wilbrandt forårsaget af, at lærerne møder eleverne med alt for store forventninger til for eksempel

»Man skal have fat i tingene. På skolen prøver man for lidt - derfor hænger det ikke fast«

citat, elev

»I virksomheden lærer vi, at det virker og hvordan. Men ikke hvorfor«

citat, elev

fordi de også her bliver del af et socialt netværk og får en identitet som for eksempel automekanikerlærling. Og de forstår bedre tingene, fordi sproget i virksomheden i højere grad matcher elevernes sprog. Som en elev siger om forholdet til svende og mestre på virksomheden: "Når man kan lide folk, hører man bedre efter og forstår tingene bedre."

Udnyt hinandens styrker

Hvad kan vi så gøre, spurgte Jens Wilbrandt, der selv konkluderede:

- Vi kan styrke koblingen af teori og praksis på skolerne. Udnytte at der her er tid til refleksion over opgaverne, som der ikke er på virksomhederne. Vi kan udnytte, at skolerne har mulighed for at lægge vægt på kvalitet

og rigtig udførelse af arbejdet. Vi kan give eleverne forståelse for, hvorfor tingene virker eller kan gøres på andre måder end den rutine, der præger virksomhedsdelen.

- På den anden side kan vi styrke og satse mere på virksomhedernes opdragelses- og identitetsskabende funktion. Vi kan udnytte virksomhedernes

fokus på at skabe konkrete produkter og dermed drage nytte af virksomhedens effektivitet og rutine. Og vi

kan styrke alliancen mellem virksomheder, lærlinge og skoler ved at bygge op til en gensidig forståelse og respekt af hinandens roller. Det kan kun ske gennem kommunikation, og ved at virksomhederne også får et øget medansvar for elevens læringsproces og uddannelse.

Fleksible kombinationsaftaler løser ikke alle problemer

4

At arbejde er at lære - eller bliver det i hvert fald

7

Et år i reformens tegn

11

Finn Togo
Undervisningsministeriet

Leder

Uden udviklingsarbejde går skolerne og uddannelserne i stå – med det resultat, at eleverne er dårligere rustet, når de er i praktik eller færdiguddannet og kommer på arbejdsmarkedet. Og uden vidensdeling – især om de gode måder at gøre tingene på – bliver det meget sværere at komme videre i det tempo, som er krævet i dag.

Derfor var det en særlig fornøjelse at deltage i FoU-konferencen i Odense, hvor det blev illustreret, hvor udviklingsorienteret skoler og andre interessenter på det erhvervsrettede uddannelsesområde faktisk er. Og det med vidensdeling bliver mere og mere normen, frem for at man holder alle de 'dyre, resourcekrævende, gode resultater' for sig selv. Alene antallet af konferencedeltagere og antallet af workshop-ansvarlige, der ville fortælle om deres projekts resultater, vidner om stor vilje til at dele viden og lade sig inspirere.

FoU betyder forsøg og udvikling. Og så skal der også være noget af arbejdet, der ikke lykkes eller lykkes mindre godt. Det ligger i ordene. Men heldigvis ser det ud til, at langt de fleste FoU-projekter fører til rigtig fornuftig og fremadrettet udvikling af kvaliteten i uddannelserne. Det er godt for uddannelserne og for systemet, at der er så mange, der er modige nok og som tør sætte ild i sig selv for at drive udviklingen.

Denne avis er spækket med artikler, som giver et billede af spændvidden i aktiviteterne på konferencen. Og så har forfatterne til artiklerne endda »kun« deltaget i ca. halvdelen af de workshops, der blev gennemført. Og artiklerne forsøger heller ikke at dække alle indlæg i de enkelte workshops. Men det var heller ikke opgaven. Så der vil være mange, der ikke kan »finde sig selv« i avisens artikler, men forhåbentlig kan I så finde inspiration fra andre.

Evalueringen af konferencen viser, at der – også i år – var stor tilfredshed med konferencen, og at deltagerne var godt tilfredse med, at der var mulighed for at udvikle nye og pleje de eksisterende udviklingsnetværk, der er så afgørende for udnyttelsen af det samlede udviklingspotentialer.

Så slutflyt fra ministeriet lyder: På gensyn til næste FoU-konference.

Workshop: Erhvervsgymnasiale uddannelser – udvikling og reform

Gør eleven til direktør

Et fag, der var i fare for at blive glemt, fik nyt liv, da et par lærere fra Odense Tekniske Gymnasium, tilbød eleverne at prøve kræfter med at lave deres egen virksomhed.

Catrine Haystrup Feddersen og Kirsten Frandsen fra Odense Tekniske Gymnasium har i en periode arbejdet med en fornyelse af faget teknologi A, der ikke havde den store søgning.

- Vi besluttede os for at lave en produktion. Alle eleverne skulle have en funktion som i en rigtig produktionsvirksomhed, og de skulle så arbejde med et produkt, der skulle kunne masseproduceres, fortalte Kirsten Frandsen.

Hun og hendes kollega havde hentet inspiration fra andre lignende projekter. Blandt andet et projekt på Esbjerg Tekniske Skole, der havde allieret sig med en folkeskole, hvor erhvervsskoleeleverne indrettede en café og lavede mad til caféen.

- Vi læste rapporterne fra de andre skoleprojekter, og ud fra det lagde vi en stram undervisningsplan med klare deadlines, sagde Catrine Haystrup Feddersen. Hun understregede, at det er vigtigt med en stram planlægning, ellers er der en stor risiko for, at projektet dør ud. De to undervisere har haft glæde af Young Enterprise, der er for unge iværksættere, ligesom de også tog kontakt til virksomheder, der producerer nogle af de samme produkter, eleverne havde planer om at lave. Men her opstod et problem.

- Eleverne opsøgte slet ikke virksomhederne. Det var for grænseoverskridende for dem, fortalte Kirsten Frandsen.

Eleverne, der havde valgt faget, tog det afslappet i begyndelsen, men da deadline nærmede sig, blandt andet med fremlæggelse af projekt for indbudte erhvervsfolk, kom der skub i tingene.

- De knoklede på, og de var

først inde hos os. Hvis oplægget ikke var godt nok, så blev de bedt om at lave et nyt til den endelige fremlæggelse, sagde Catrine Haystrup Feddersen.

Eleverne skulle også lave forretningsplan og budgetter, og denne kendsgerning fik en workshopdeltager fra en handelsskole til at foreslå, at der blev lavet et samarbejde med en handelsskole. Og det tog underviserne med sig hjem til næste omgang af teknologi A. De efterlyste et sted, hvor det var muligt at se eksempler på samarbejde mellem forskellige typer skoler, og det fik Marie Nordlund Asmussen fra Undervisningsministeriet til at komme med et tilbud.

- Det er væsentligt, at der kommer et samarbejde i stand på tværs af skolerne. Det kan jeg hjælpe med, så lad os lige holde kontakten, lød indbydelsen.

Forbudte ord

Projektet »Profil og dannelse på htx« gik ud på at definere dannelsen i de erhvervsgymnasiale uddannelser. Det fortalte Christian Overgaard fra Aarhus tekniske Skole om, og han pegede på et spændende samarbejde mellem praktikerne fra skolen og forskerne.

- Vores elever skal være gode til at sammentænke. De arbejder ud fra en bevidsthed om, at et teknologisk objekt har et formål. Den almene dannelse, det er det, man får i det almene gymnasium. Men det er vigtigt at vide, at der er forskellige former for dannelse, hvor vores elever skal blive i stand til at aflæse det teknologiske rum, fortalte han tilhørerne.

Og debatten kom til at dreje sig meget om begreber, hvor fyord som merkantil dannelse og eksplorativt blev luftet.

- Jeg er enig i, at vi skal have noget, der kan forklare dannelse, og jeg kan godt lide ordet eksplorativt, for det er det, eleverne skal være i stand til, sagde Tor-

ben Nielsen fra Grindsted Erhvervsskole.

En anden tilhører foreslog, at begrebet merkantil dannelse lige så godt kan hedde samfundsfaglig dannelse eller noget med kommunikation.

Christian Overgaard kom godt rundt om de forskellige teorier og redegjorde for, at en af de ting der ligger i begrebet teknologisk dannelse er, at eleven skal være i stand til at springe mellem forskellige optikker på verden. Eleven skal udvikle sig til at kunne omstille sig i en kompleks verden.

En af deltagerne advarede mod at indsnævre begreberne for meget, fordi det efter hendes mening er vigtigt med bredde.

Alle var enige om, at det var vigtigt at få defineret, hvad begrebet dannelse skal indeholde for erhvervsskolerne, og der er ingen tvivl om, at debatten sikkert vil fortsætte ude på skolerne, hos forskerne og politikerne.

Væk med papiret

Steen Lassen fra Uddannelsesstyrelsen i Undervisningsministeriet sluttede workshoppen af med at fortælle om tre og et halvt projekt, der har fået FoU-midler.

Det første projekt handlede

om elektroniske eksamensopgaver i fag på hhx og htx, som afløser for papirudgaverne. Det projekt, der tog sin begyndelse i 1999, er faldet så heldigt ud, at der bliver tilføjet yderligere fag med eksamen fra maj 2005.

Et andet projekt omhandlede mix-undervisning, hvor en del af undervisningen foregår i det virtuelle univers.

En af problemstillingerne her er, hvordan mødepligtsreglerne bliver tilgodeset, når nu eleven ikke er til stede fysisk på skolen meget af tiden. Andre ting der skal afklares er årskarakterer og S.U. Men Steen Lassen forventede en legalisering af projektet i de nye bekendtgørelser.

Han understregede, at der ikke er noget, der hedder lærerfri undervisning, heller ikke efter gymnasireformen.

Det tredje projekt handlede om den elektroniske portfolio, som skal indeholde elevernes skriftlige arbejde, lærernes refleksioner. Portfolioen skal være tilgængelig for alle lærere og elever på skolen. Med i projektet er fire erhvervsskoler og tre gymnasier.

Det halve projekt er undervejs og skal dreje sig om studieboer, hvor eleverne evaluerer sig selv.

UNDERSVINGS MINISTERIET

FoU-konferencen 2003

Indtryk fra Undervisningsministeriets FoU-konference i Odense 12.-13. nov. 2003

Udgivet af:

Undervisningsministeriet, Uddannelsesstyrelsen, område for erhvervsfaglige uddannelser

1. oplag, december 2003:

7300 stk.
Ekstra eksemplarer af avisen kan ikke bestilles, men avisen kan læses online på Internetadressen: pub.uvm.dk/2003/fouavis
Avisen er udsendt til konferencens deltagere og til institutioner for erhvervsrettet uddannelse, social- og sundhedsskoler, pgu-skoler, landbrugsskoler samt produktionsskoler.

Ansvarshavende redaktør:

Werner Hedegaard

Redaktionsgruppe:

Finn Togo, Undervisningsministeriet og Werner Hedegaard, DEL

Planlægning af konferencen:

Lisbeth Magnussen, DEL, Ulla Gorm Pedersen, Odense Tekniske Skole/UVM, Line Petersen, DEL, Stig Guldborg, DEL/UVM, Werner Hedegaard, DEL, Morten Saxnæs Larsen, UVM, Michael Kjær Pedersen, UVM og Finn Togo, UVM.

Artikler:

Pressekontoret, Søndergade 10, 3. sal, 8000 Århus C. Tlf. 86 19 99 11.
www.pressekontoret.dk

Fotos, DTP og layout:

Martin Egeskov og Morten Gorm, mediegrafikerelever, Odense Tekniske Skole

Tryk:

Malchow A/S, Ringsted. Trykt på 100% genbrugspapir med vegetabiliske trykfarver.

Printed in Denmark

På internetadressen: <http://us.uvm.dk/erhverv/projekter> er der adgang til onlineversioner af de to konferenceprogramhæfter og overhead-præsentationer fra konferencens plenumoplæg.

Workshop: Erhvervs-gymnasiale uddannelser – udvikling og reform

Eleverne skal videre

Hvordan kan skolerne være med til at flere elever vælger en videregående uddannelse efterfølgende. Det kunne være ved at sætte større fokus på den mulighed, og lade eleverne afprøve om universitetet er noget for dem.

Der er for få elever fra de erhvervs-gymnasiale uddannelser, der fortsætter i en videregående uddannelse.

Med udgangspunkt i en beslutning truffet af lederne på 11 små handelsskoler vedtog man på et fælles møde for disse skoler, at man i ord og gerninger ville forsøge at leve op til de opfordringer og anbefalinger, som kom ud af rapport om »Evaluering af overgange fra hhx og htx til videregående uddannelser, samt den senere udkomne rapport om »Profiler på hhx og htx«

udgivet af EVA i henholdsvis 2001 og 2002.

Men for at kunne komme i gang blev der lavet en handlingsplan med krav til deltagerne, der skal igennem tre niveauer, hvor hvert niveau skal være gennemført, inden næste skridt kan tages.

Ideen med handlingsplanen og de foreløbige resultater af planen redegjorde Torben Nielsen fra Grindsted Erhvervsskole for i workshoppen.

– Fra den skole jeg kommer fra, er der langt til steder, hvor eleverne kan tage en videregående uddannelse, og det gælder for mange af de skoler, der er med i projektet. Vores mål er, at alle skolerne skal gøre noget, men vi er også bevidste om, at det ikke nødvendigvis skal være de samme ting. Men det er vigtigt med erkendelsen af, at vi som skoler

er sat i verden for at sikre, at eleverne går videre i uddannelses-systemet.

Han understregede, at skolerne er nødt til nytænkning.

– Vi har kigget på vores uddannelsesplaner for at se, hvordan de passer ind i målet med at få eleverne til at læse videre. Her skal vi ikke bruge hyldevaren, men forholde os aktivt. Det vi har gjort siden skolernes start, det kan vi ikke blive ved med, sagde Torben Nielsen.

Skolerne i samarbejdet har gjort meget ud af at få elevernes meninger og oplevelser med i arbejdet. Og her er e-mail en god måde at holde kontakten til eleverne, også når de har forladt skolen.

Gode resultater

På Grindsted Erhvervsskole har

de arbejdet med projektet i 1 1/2 år, og de foreløbige resultater er gode.

– Der findes i dag ikke én blandt vores personale, der ikke er bevidst om problemstillingen. Vi har oplevet en øget orientering til omverdenen. Blandt andet ved brobygning til universiteterne, hvor alle vores elever bliver tilbudt et ophold på tre til fire dage, og det skal ske så tidligt i forløbet som muligt. Vores drenge insisterede på at komme på sygeplejeskolen, og det fik de så lov til. Velvidende, at det var en gruppe, der efter al sandsynlighed går videre under alle omstændigheder, sagde Torben Nielsen.

Torben Nielsen kom også med et lille hjertesuk henvendt til universiteterne, hvor han efterlyser en større vilje til at tage elever ind.

På Grindsted Erhvervsskole er der også sket forandringer i organiseringen af uddannelserne og påbegyndt en forandring af undervisningsmanualen. Lige som der bliver ført statistikker

over udviklingen.

En deltager i workshoppen ville vide, om skolen så havde fået bedre studerende, der gerne vil læse videre.

– Der er en udbredt tilfredshed blandt vores 1. års elever med de nye tiltag. Og generelt kan man sige, at jo yngre og nyere eleven er, jo mere lydhør er eleven. Der er selvfølgelig stadig nogle elever, der melder ud, at de ikke er kommet hos os for at læse videre, og de får også hjælp. Men hvor vi før nok var mest fokuseret på at hjælpe med at skrive ansøgninger, så de kunne komme i butik eller andet, så er fokus nu på videreuddannelse.

Han pointerede, at der på Grindsted Erhvervsskole er et meget lille frafald på 1 1/2 procent, og at 25 procent af eleverne siden start ændrer holdning efter et besøg på et universitet, hvor 23 procent får lyst til at læse videre, mens to procent absolut ikke vil fortsætte i en videregående uddannelse.

Workshop: Skole-virksomhedssamspillet

Vi får altid patienten med – men hvordan?

Teoretisk viden og refleksion over, hvordan man som redder for eksempel håndterer pårørende ved en ulykke er ikke ligegyldig. Fire forskellige erhvervsuddannelser har under projektledelse af DEL udviklet modeller for et dynamisk samarbejde mellem praktiksted og skole for at gøre uddannelsen bedre. Udspillet skal dog komme fra skolerne. Virksomhederne ved ikke hvordan.

»Undersøg hvordan kommunikation og samarbejde foregår, når ambulancemandskab har kontakt til patienter, tilskadekomne eller pårørende på et skadested. Tag udgangspunkt i en virkelig situation og sæt fokus på verbal og nonverbal kommunikation.«

Sådan lyder en af de praktikopgaver, som elever på redderuddannelsen præsenteres for af deres kontaktlærer. En uddannet

redder, der har særligt ansvar for at skabe kontakt mellem og overføre viden fra skole til praktiksted.

– Vi får jo altid patienten med i ambulancen, spørgsmålet er blot hvordan. Med dette spørgsmål illustrerede lærer Michael Malmquist fra TEC Frederiksberg, hvordan teoretisk og praktisk uddannelse blandt andet kan kombineres i redderuddannelsen.

– Eleverne er glade for at få lejlighed til at reflektere over en virkelig oplevet situation. En refleksion, der ikke er tid til i dagligdagen, men som kontaktlæreren bagefter kan introducere med konkrete opgaver.

Redder-opgaven var samtidig et eksempel på det projekt om dynamisk samarbejde, som fire vidt forskellige brancher/erhvervsskoler har arbejdet med, og som blev præsenteret på workshoppen om skole-virksom-

hedssamspil i erhvervsuddannelserne.

Modeller for dynamisk samarbejde

På malerområdet var der således indført såkaldte maleropgaver. Opgaverne er udformet på skolerne, men er beregnet til at skulle tages med ud og udføres på praktikstedet i samarbejde med virksomheden for derefter at blive evalueret på skolen bagefter.

Og på IT-supporteruddannelsen, hvor man sjældent har praktiksteder, men skolepraktik i stedet for, benytter man sig af en webside. Her kan både virksomheder og kommende elever se, hvad uddannelsen går ud på. I løbet af uddannelsen kan websiden bruges til at afkrydse, hvilke forløb eleverne har været igennem.

I køkkenassistentuddannelsen har man nu genfundet den 10-15 år gamle Køkkenassistent-Bog,

hvor der bl.a. står alt om bekendtgørelser i forhold til uddannelsen. Men der er også skemaer med konkrete læringsaktiviteter, som eleverne skal igennem på enten skole eller praktiksted. En slags bibel for uddannelsen, der er blevet revideret og derfor nu indeholder meget konkrete opgaver til at hæfte skole- og praktikdel sammen.

Projektet mellem de fire meget forskellige erhvervsuddannelser, kan i dag bruges som rollemodel for det dynamiske samarbejde mellem praktik og skole i et forsøg på at gøre samarbejdet om uddannelsen bedre. Men blandt såvel oplægsholdere som deltagere i workshoppen var der enighed om, at udspillet skal komme fra skolerne. Virksomhederne vil gerne, men de ved ikke hvordan. Og det at etablere et samarbejde må ikke overlades til den enkelte lærer eller elev, men er skolelederens ansvar.

Hvordan får vi frafaldet ned?

Et dynamisk samarbejde er også nødvendigt, hvis man blandt andet skal undgå det store frafald i erhvervsuddannelserne. Fra Storstrøms Amt kunne Pia Stein fortælle, at man med opsøgende arbejde over for virksomheder og især med henblik på at støtte frafaldstruede elever har fået nedsat procenten af ophævede aftaler i prøvetiden fra godt 10 procent i 2000 til godt 8 procent i 2003.

I Håndværksrådet har man desuden netop nu fået tilsagn til et projekt, der skal munde ud i at finde såvel gode virksomhedsambassadører som elevambassadører, fortalte Anne Holm Sjøberg fra Håndværksrådet.

– De er ment som ambassadører, der kan fortælle såvel folkeskolelever som erhvervsskoleelever, hvad forskellige uddannelser konkret består i på såvel skole som virksomhed. Og vi vil tage udgangspunkt i de ca. 1000 indstillinger fra elever i konkurrencen om at udpege Årets Læreplads blandt Håndværksrådets medlemmer. En guldgrube af information, hvor elever og læringe udpeger, hvor de gode steder er, hvad der gør dem gode, og som projektgruppen nu vil analysere med henblik på at finde de forhold, der gør en forskel.

Workshop: Praktikpladsinitiativer

Det er næsten umuligt at motivere elever til at flytte fra populære modeuddannelser til mindre søgte uddannelser. Derfor er flere praktikpladser ikke hele løsningen på erhvervsuddannelsernes problem. Mange uddannelser har ondt i deres image, var konklusionen.

– Vi kan takke tv for, at vore elever har en helt urealistisk opfattelse af virkeligheden. Alle vil gerne noget med at lave mad, men dropper skuffede ud af uddannelsen, når praktikstederne ikke rigtigt ligner de køkkener, de ser tv-kokkene optræde i.

Det sagde leder af køkkenlinjen på Svendborg Tekniske Skole, Lisbeth Hyldgård, da hun fremlagde de foreløbige resultater og erfaringer fra et projekt med det mål at øge køkkenassistentuddannelsens popularitet via mere attraktive praktikforløb. Øvelsen går ud på at etablere kombinationsaftaler, hvori indgår perioder i mindre køkkener, hvor der laves rigtig mad fra bunden, vekslede med ophold i store, fabriksagtige storkøkkener.

De foreløbige resultater af forsøget, som gennemføres i samarbejde med Dalum Tekniske Skole, var ikke just oplyftende, men Lisbeth Hyldgård afslørede masser af gå-på-mod og udtrykte også den optimisme, der skal til for at få succes.

Lisbeth Hyldgård erkendte dog, at svære barrierer skulle forceres. En af dem er misforholdet mellem uddannelsens faktiske indhold og de forventninger, mange elever har til den. Hun nævnte også mange mislykkede forsøg på at overtale elever på den stærkt overbookede kokkeuddannelse til at skifte til køkkenassistentlinjen.

Det sidste kunne mange af de øvrige workshopdeltagere ikke genkende til, og netop det problem blev et kernepunkt i den efterfølgende debat.

»Vi skal væk fra den vane-tænkning, som får os til at tro, at når en ung mand eller kvinde ikke kan blive kok, så vil han eller hun sikkert gerne være køkkenassistent i stedet. Vi har jo lige hørt, at de ikke søger kokkeuddannelsen, fordi de interesserer sig for mad, men fordi de vil i fjernsynet,« lød et af udsagnene.

Hanne Koblauch fra Spydspidsprojektet Fyn havde oplevet de samme vanskeligheder med, hvad hun kaldte »konfronterende vejledning«. Elever er ikke sådan at flytte fra uddannelse til uddannelse.

– Det handler om mange uddannelsers image, mente hun og tilføjede:

– Alene det, at vi stadig kalder jern- og metaluddannelserne for »de sorte fag« gør, at mange unge

går i en stor bue uden om disse teknologisk avancerede uddannelser.

Kombinationsaftaler for kontorfolk

Sidste oplægsholder, Steen Mikkelsen fra Niels Brock i København, præsenterede workshopdeltagerne for det første forsøgsprojekt med kombinationsaftaler inden for de merkantile uddannelser under eud.

– Vi havde en målsætning om at afdække alle de områder, hvor der potentielt var muligheder for at placere blot en del af den praktiske del af uddannelsen. Og herefter sætte ind med opsøgende arbejde, fortalte Steen Mikkelsen.

Af de områder, man fandt frem til, kan nævnes folkeskolen, daginstitutioner, biblioteker, foreninger og turistbureauer. Alt sammen områder, som typisk ikke er gearret til at være »rigtigt praktiksted.«

– Eksempelvis bliver folkeskolen mere og mere decentralt styret, og det skaber muligheder uddannelsesmæssigt, sagde Steen Mikkelsen.

Status lige nu er, at ikke færre end 1800 virksomheder har modtaget et brev med titlen »Fang Fremtiden«, hvori man op-ridser mulighederne i at medvirke til en del af uddannelsen for fremtidens kontorfolk.

Eleverne har efterfølgende sendt uopfordrede ansøgninger vedlagt reminder om »Fang Fremtiden«-brevet til de samme virksomheder. På konferencedagene havde Steen Mikkelsen endnu ikke fået tilbagemeldinger fra eleverne, om ansøgningerne havde båret frugt.

Barrierer i loven

Som de øvrige to oplægsholdere havde også Steen Mikkelsen oplevet lovgivningen som en væsentlig barriere for succes.

Bla.a. det faktum, at kun virksomheder, der ikke kan godkendes til ordinær praktik, må bruges i kombinationsaftaler. Og at eleverne skal starte i en praktikvirksomhed, hvis skolepraktik også skal indgå i forløbet.

Klaus Eskild Jensen fra Undervisningsministeriet mente dog, at både Mikkelsen og de øvrige oplægsholdere havde overfortolket i hvert fald den sidste del.

– Reglerne åbner faktisk mulighed for, at man kan starte med skolepraktik, hvis der ved starten er indgået aftale med en virksomhed om en senere praktikperiode, sagde han.

Endvidere kunne Klaus Eskild Jensen oplyse, at nye regler om såkaldte korte aftaler var på trapperne og ville udvide mulighederne for at sammensætte praksis på nye måder.

Det sidste blev hilst meget velkomment af samtlige deltagere i workshoppen.

Fleksible kombinationsaftaler løser ikke alle problemer

Workshop: Praktikpladsinitiativer

Ingen snu- løsnings- løsninger i jagten på praktikpladser

Der findes ingen andre løsninger end vedholdende, målrettet bearbejde. Lidt hjælp i form af en smule oplødning i lovgivningen ville dog ikke være af vejen. Men så kan det også lade sig gøre at øge antallet af uddannelsesaftaler.

Det var hovedkonklusionen efter tre koncentrerede timer i Odense Congress Centers lokale 28, som på førstedagen dannede ramme om workshoppen: »Praktikpladsinitiativer«.

– Vi har langt fra nået det mål, vi satte os, men vi har knækket kurven, sagde ankerkvinde i Spydspidsprojektet Fyn, Hanne Koblauch Christensen, Odense Tekniske Skole, da hun fremlagde de foreløbige erfaringer og resultater i det igangværende projekt.

Hanne Koblauchs budskab var, at det altså nytter at målrette en indsats, men at man samtidig ikke skal forvente nemme, endsige hurtige resultater. Imidlertid udtrykte hun en fast tro på, at havde konferencen ligget bare en smule længere ude i fremtiden, ville hun have kunnet præsentere endnu bedre resultater.

– Det er nemlig først nu, at frugten af vores anstrengelser rigtigt begynder at modnes, sagde hun.

Spydspidsprojektets mål var 450 nye praktikpladser på Fyn frem til år 2004. Resultatet ender nok med at være under 100, hvilket dog skal ses i lyset af, at antallet af indgåede aftaler på landsplan er faldet i projektperioden.

Fynboerne er gået systematisk til værks med en indledende analyse af status og tendenser på praktikområdet inden for alle brancher i det fynske område. Aktørerne har været samtlige fynske erhvervsskoler, AF, lokale uddannelsesudvalg samt erhvervsråd, kommuner og naturligvis virksomheder.

– Man kan vælge at gennemføre en sådan indsats skolevis eller i fællesskab. Vi var ikke i tvivl om, at det skulle være et fælles projekt. F.eks. er store virksomheder potentielle praktiksteder for såvel tekniske som merkantile uddannelser. Derfor er det mest hensigtsmæssige selvfølgelig at koordinere indsatsen, så virksomheden ikke samme dag bliver opsøgt af konsulenter fra både tekniske skoler og handelsskoler.

Ifølge Hanne Koblauch blev det også hurtigt klart, at de opsøgende medarbejdere

måtte klædes ordentligt på til opgaven, og første år af projektet blev 50 virksomhedskonsulenter uddannet.

– De således godt udrustede konsulenter fandt snart ud af, at opsøgende arbejde ikke handler om ét møde pr. elev. Der skal mange møder og en lang dialog til, før der er bid. Processen er lang, og dialogen er utrolig vigtig, sagde Hanne Koblauch, men mindede også om, at der heldigvis er mere vundet end blot de aftaler, som kommer i hus.

Værdifuldt netværk

Den løbende dialog med virksomhederne er nemlig med til at spinde et solidt og finmasket netværk, som med tiden bliver mere og mere værdifuldt og givende i forhold til uddannelse og kompetenceudvikling i bred forstand.

At praktikpladsindsatsen på Fyn endte med at udvikle sig til det såkaldte Spydspidsprojekt skyldtes en henvendelse fra Undervisningsministeriet. Ministeriet syntes generelt ikke, det fik praktikpladser nok for de penge, der var bevilget til den landsdækkende indsats.

Hanne Koblauch og hendes kolleger erklærede sig villige til at garantere flere pladser mod til gengæld at få en ekstra pose penge.

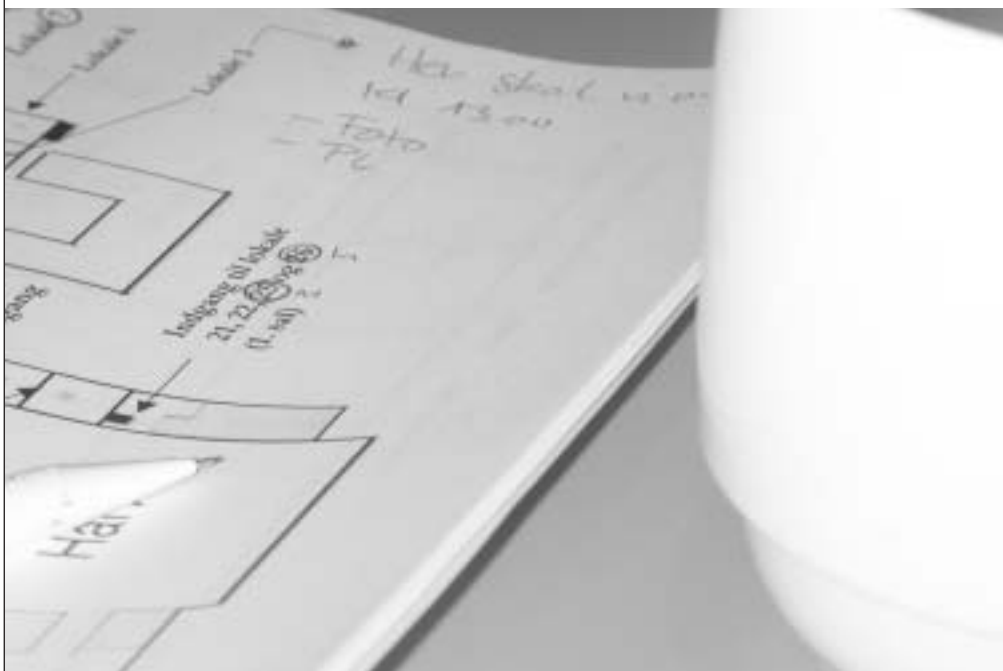
– Pengene skulle først og fremmest anvendes til at frikøbe virksomhedskonsulenterne, der typisk også fungerede som lærere, og hvis skema derfor ofte forhindrede en helhjertet indsats ude i virksomhederne, sagde Hanne Koblauch.

Udløber af det fynske spydspidsprojekt er også den landsdækkende Praktik+ database. »Skal vi lykkes med det her, må vi have et brugbart landsdækkende værktøj«, sagde de fynske projektfolk til hinanden, og også det var Undervisningsministeriet med på at finansiere.

– Vi stillede fra starten krav om, at databasen skulle udvikles af praktikere. Den skulle være let at bruge, og indholdet skulle være relevant. Derfor var virksomhedskonsulenter og skoler også hele tiden med i udviklingsfasen, fortalte Hanne Koblauch, som samtidig understregede, at resultatet, Praktik+ databasen, ikke er fynsk, men dansk og et særdeles godt stykke værktøj for opsøgende medarbejdere over hele landet.

»Der skal mange møder og en lang dialog til, før der er bid«

Hanne Koblauch, Odense Tekniske Skole, om jagten på praktikpladser

Workshop: Elevers læring

Du har en intelligens

En intelligensprofil kan bruges til at give eleven selvtilid og til at målrette undervisningen bedre. Deltagerne kunne også høre om erfaringerne med en brugerhåndbog for underviserne i landtransportuddannelsen.

Et projekt om læringsstil og intelligensprofiler af elever er gennemført på Erhvervsskolen Hamlet i Hillerød af Solveig Sørensen og Anette Vinding med Anne-Grethe Madsen fra DEL.

Projektet indbefatter et introduktionsforløb for frisører og kosmetikere i Servicegrundforløb på EUC Sjælland samt et forløb i næringsberegning for køkkenassistenter og kokke i hovedforløb på Erhvervsskolen Hamlet.

Eleverne skulle lave individuelle intelligensprofiler – ikke for at lærerne skulle kunne banke dem oven i hovedet med resultaterne. Formålet var, at eleverne skulle finde ud af, hvilken intelligens de havde, og bruge det i indlæringen. Og profilen er også blevet brugt til at matche eleverne i læringsforløbet.

– Vi har brugt profilerne som ledetråde. Hvis en elev viste sig at have en musikalsk intelligens, så har jeg ikke stået og sunget i undervisningen, men hvis en profil har vist, at en elev lærer bedst gennem billeder, så går det jo ikke, at den elev udelukkende modtager tavleundervisning med massiv tekst, sagde Anette Vinding fra Erhvervsskolen Hamlet.

Køkkenassistenterne og kokkene skulle igennem projekt »Svind«, hvor de skulle arbejde i teori og praksis med svind under tilberedning af forskellige fødevarer. Og undervisningen var for en stor del lagt i elevernes hænder. De skulle følge et skema og krydse af, hver gang de havde nået et mål.

– Mange af eleverne gik videre på egen hånd, og så kunne jeg jo kun klappe i hænderne. Jeg er nok lidt hønemor-typen, men det går ikke her. Jeg har måttet lære at give slip på eleverne. Det gav mig mulighed for at bruge mere tid på de elever, der havde brug for det, sagde Anette Vinding.

I projektet blev der gjort meget ud af evalueringen, hvor eleverne skulle reflektere på sig selv, og efter den færdige opgave var blevet rettet, så blev eleven bedt om at evaluere igen på rettelserne.

– Her mærkede vi en afmatning blandt eleverne, men vi ved ikke, hvad det skyldes, sagde Solveig Sørensen fra Erhvervsskolen Hamlet.

Debatten om intelligens fik

deltagerne i workshoppen til at sætte spørgsmålstegn ved måden med at inddele eleverne efter former for intelligens.

– Vi har været meget bevidste om, at eleverne ikke bliver sat i fastlåste rammer og kasser. Vi er ikke firkantede. Det kan måske godt lyde sådan efter oplægget, men det er vi ikke, sagde Anette Vinding, og en deltager, der selv er elev på en skole, ville vide, om lærerne så fortalte eleverne om deres egen intelligens.

– Ja, jeg er selv ordblind og har bygget på min intelligens, og jeg fortæller eleverne, at de kan arbejde med deres intelligens. Når eleven får at vide, at han eller hun har en intelligens, så løfter det deres selvtilid, sagde Anette Vinding.

I workshoppen var der også en forsker til stede, og han så projektet som et godt eksempel på, hvordan det praktiske arbejde på skolerne kædes sammen med forskningen.

Elevplan

»DIKO – didaktisk kompetence« fortalte Britta Veje fra Haderslev Handelsskole om. Forskellige elevtyper stiller krav om forskellige undervisnings- og organisationsformer. På hver af de ni involverede skoler fra SYNERGI-samarbejdet har en lærergruppe udarbejdet et undervisningsforløb til brug i hg. Samtidig er der arbejdet med et spørgeskema om læringsstile, så alle nye hg-elever i august måned kan gennemføre en test, der fortæller, hvilken læringsstil der passer den enkelte elev bedst. Efterfølgende skal forløbene tilrettes, så de passer til elevernes forskellige læringsstile og den enkelte skoles undervisningsforløb. De ni skolars undervisningsforløb vil blive gjort tilgængelige for andre skoler via Elevplan. Projektet retter sig mod lærere og elever i eud.

En deltager efterlyste en debat om, hvorvidt skolerne kan pålægges at bruge Elevplan, og flere skoler brugte alternativer til systemet, når de skulle udbrede viden. Men der var enighed om nødvendigheden af et fælles konference-system til udveksling af viden.

Brugerhåndbog

Charlotte Gjermandsen fra TEC i Lyngby og Dorrit Sørensen fra Landtransportskolen i Hvidovre havde arbejdet med »Udvikling af det fælles grundforløb« for TEC Lyngby og Landtransportskolen.

Projektets mål er udvikling og implementering af et fælles eud-grundforløb. Arbejdet er samlet i

en brugerhåndbog, der har til formål at fungere som et dynamisk kvalitetsværktøj. Brugerhåndbogen samler pædagogiske og administrative strukturer i anvendelige beskrivelser og værktøjer. Disse kan understøtte strategier dels for kompetenceudvikling blandt elever og undervisere i grundforløbet, dels for organiske undervisningsstrukturer. Brugerhåndbogen henvender sig til alle medarbejdere i grundforløbet og i omskrevet form også til elever. Den skal fungere som opslagsværk, idébank, værktøjskasse, procesguide m.m. Implementeringsfasen er en dynamisk proces. Brugerhåndbogen betragtes derfor som en dynamisk bog, hvor der ændres og udvikles nye dele af indholdet. I implementeringsfasen understøttes praksis af mindre forsøg, som sætter fokus på kompetenceudviklingen blandt lærerne. Der arbejdes på, at dele af brugerhåndbogen skal kunne anvendes digitalt og fungere som grundforløbets ansigt udadtil.

– Det er vores mål, at lærerne skal have brugerhåndbogen med sig under armen eller på deres bærbare computer. Vi var trætte af ord, der ikke kunne relateres til vores daglige arbejde, og derfor ville vi lave en brugerhåndbog, der tog udgangspunkt i vores hverdag, fortalte Dorrit Sørensen.

I projektet har de to lærere prøvet at omskrive tekster fra bekendtgørelserne, så de blev lettere for eleverne at forstå.

De slog på, at det er vigtigt, at det ikke nødvendigvis er klasse-læreren, som bliver kontaktlærer, og at den nærmeste leder er tæt på læreren i forløbet og står klar med roser, for det er en svær proces.

Projektet har netop fået en ny bevilling, og der er endnu tale om en implementeringsfase, men allerede nu har arbejdet båret frugt i form af:

- Et fælles pædagogisk sprog.
- Teamorganisering af undervisningen, der indbefatter indkøb, skemalægning og tilrettelæggelse af efteruddannelse.

- En udvikling mod teamet som et aktivt element.

- Visioner i forhold til elevers læring.

- Det har været en hård fødsel, men det er en vigtig proces. Bare sådan en lille ting som at den enkelte lærer skal åbne sit lokale for andre lærere og give mulighed for at kigge en over skulderen har været en overvindelse for nogle lærere, sagde Charlotte Gjermandsen.

Praktikere og forskere i eksemplarisk samspil

»Er det stadig dem, der laver noget, der lærer noget«, var spørgsmålet. »Ja, selvfølgelig«, var svaret. Øvelsen i EP-projektet går så ud på at udvikle metoder til i højere grad at aktivere eleverne til at »lave noget« i læreprocessen.

– EP-projektet er eksemplarisk, fastslog Vibe Aarkrog fra DPU, da hun sammen med Claus Jørgensen, Lyngby Uddannelsescenter og Hanne Niemann, DEL, præsenterede projektet under

»Succes'en skyldes først og fremmest, at samarbejdet er indledt i tide, og det vil sige fra starten«

Vibe Aarkrog, DPU om samspillet mellem forskere og praktikere

EP står for elevaktiverende pædagogik, og projektet blev i 1997-1998 iværksat på initiativ fra HFI, interesseorganisationen for handelsskoleledere. Det kører stadig som en fortløbende proces med skiftende aktører.

Når Vibe Aarkrog kalder projektet eksemplarisk er det fordi, hun finder, at samspillet mellem praktikerne, dvs. først og fremmest lærerne, på den ene side og forskerne på den anden gennem hele forløbet har fungeret optimalt.

– Succes'en skyldes først og fremmest, at samarbejdet er indledt i tide, og det vil sige fra starten. Samtidig arbejdes der sammen hele tiden og i alle faser, sagde Vibe Aarkrog.

Eksplorativ pædagogik

Det overordnede mål i projektet er at udvikle arbejdsmetoder, som kan gøre eleverne bedre til aktivt at engagere sig i egen læring. Sagt med andre ord, skal pædagogikken gøres eksplorativ, hvilket vil sige: Kendetegnet ved refleksioner og eksperimenter.

Hanne Niemann orienterede om DEL's rolle i projektet, som var koordinatorens.

– Vi indsamler resultater, arrangerer møder mellem de forskellige aktører og afholder konferencer med udveksling af erfaringer mellem de enkelte delprojekter og forskerne. Det er også vores ansvar at agere

vagthund og altså være garanten for, at de forskellige aktører og dermed hele projektet holder sig på sporet, sagde Hanne Niemann.

Claus Jørgensen sluttede med at understrege, at EP-projektet er og bliver en helhed. Alle deltagende skoler og organisationer er med på lige fod om et fælles projekt. Der er altså ikke tale om sideløbende projekter, som efterfølgende samles. Han pointerede også, at interesserede skoler kan hoppe af og på undervejs. Og selv om EP lige nu er meget rettet mod handelsskoler, er man meget åben overfor at andre typer af skoler også kan være med.

Odense Congress

»Generelt mener jeg, vi står overfor en tid, hvor ikke bare lærere, men hele systemet, herunder medarbejderne skal arbejde aktivt på at forstå de nye tider – blive i stand til at tænke i helt andre baner«

Eigil Skov, EUC Syd

»Vi skal væk fra den vanetænkning, som får os til at tro, at når en ung mand eller kvinde ikke kan blive kok, så vil han eller hun sikkert gerne være køkkenassistent i stedet. Vi har jo lige hørt, at de ikke søger kokkeuddannelsen, fordi de interesserer sig for mad, men fordi de vil i fjernsynet«

Deltager i workshoppen "Praktikpladsinitiativer"

På konferencen var der også workshops om:

• Elevens vej gennem uddannelse

- **Fleksibilitet på hovedforløbet**
v/ Susanne Gottlieb, DEL, Benny Wielandt, TEC og Flemming Jørgensen, EUC-Nordvestsjælland

- **Elevernes valgmotiver inden for jern og metal**
v/ Ida Juul, DPU

- **Servicebizz - et kort til fremtiden**
v/ Sussie Johansen og Gitte Kjems-Nielsen, Teknisk Skole Ishøj

• Elevdagbog, portfolio og faglig skrivning

- **Kan man blive klog af at skrive dagbog?**
v/ Heidi Dalsgaard, Social- og sundhedsskolen i Randers

- **Portfolio og faglig skrivning**
v/ Tonni Jessen, Erhvervsskolerne i Aars

- **Skriv og lær - faglig skrivning i erhvervsuddannelserne**
v/ Stig Guldberg, DEL

• E-læring

- **E-læring i vekseluddannelsesforløb**
v/ Michael Lund-Larsen, @ventures og Kaj Haupt, Århus Købmandsskole

- **Specialefag inden for teknisk designeruddannelsen**
v/ Henrik Daugaard, Roskilde Tekniske Skole

- **Projektforslag om e-læring i erhvervsøkonomi**
v/ Kurt Rangstrup, Aalborg Handelsskole

• Integration af flerkulturelle

- **Spydspidsprojekt København**
v/ Gerhard Breiner, Niels Brock

- **Interkulturel forståelse og multikulturelt skolemiljø**
v/ Ella Wollesen, IBC Kolding, Fredericia, Middelfart

- **Internationalisering og den multikulturelle erhvervsskole**
v/ Jørgen Mørk, TEC Teknisk Erhvervsskole Center

• **Kommunikation mellem lærere**

- VDI - Voksenundervisning - Diskussions- og Inspirationsforum
v/ Poul Erik Grønnegaard, Tietgenskolen, Odense
- Samtalen som didaktisk middel v/ Kirsten Pedersen, Aarhus tekniske Skole
- Hvad bør karakterisere den nye lærerfaglighed i eud?
v/ Poul Blindum, DEL

• **Værdigrundlag, skolewebsider og elevdemokrati**

- Det demokratiske skolemiljø i læreprocessen
v/ Egon Bekker og Tonni Jessen, Erhvervsskolerne i Aars
- Værdier i spil - værdier på spil:
Et projekt om værdier i undervisning og uddannelse på erhvervsskolerne v/ Ole Dibbern Andersen, DEL

• **Læreren, eleven og den personlige uddannelsesplan i sosu og pgu**

- Metoder til arbejdet med den personlige uddannelsesplan
v/ Per Stig Andersen, Skolen i Hammer Bakker
- Evaluering af de faglige og personlige kompetencer i sosu
v/ Pia Rank og Susanne Larsen, Sosu, Aabenraa
- Lærerudvikling og vejledning v/ Ketty Avbæk Larsen, Sosu, Aabenraa
- Evaluering af personlige kompetencer i sosu og pgu
v/ Vibeke Nielsen, Sosu, Randers

• **Praktikuddannelse**

- Træneruddannelse for små og mellemstore virksomheder
v/ Charlotte Bjerre, DEL
- Kvalitetssikring af praktikforløbene i uddannelserne til industritekniker, maskin- og værktøjsmager - Case Grundfos v/ Finn Brøndum, Grundfos
- Skoleundervisning i virksomhedsnetværk
v/ Jacob Elmhødt og Jens Danielsen, Grenå Tekniske Skole

• **Sådan vælger og fravælger de unge - gennemførelse og frafald**

- Hvorfor, hvordan og hvornår falder eleverne fra i de nye erhvervsuddannelser?
v/ Lars Remtoft, Københavns tekniske Skole
- Frafallstal til tiden - metode til registrering af frafald på erhvervsuddannelser
v/ Vibeke H. Nørgaard og Ole Christensen, TEC Teknisk Erhvervsskole Center

Workshop: Den nye didaktik - den nye pædagogik

Erhvervsskolelærere er for dårlige didaktikere

Mere efteruddannelse i didaktik, en bedre ledelsesprioritering af reformindsatsen og mere fokus på reelt projektarbejde. Det var hovedkonklusionerne i de tre oplæg på workshoppen om »Den nye didaktik og den nye pædagogik«.

En workshop, der især drejede sig om, hvordan man kommer videre med intentionerne i erhvervsuddannelsesreform 2000, hvor et af nøgleordene blandt andet er eleven som didaktiker med ansvar for egen læring.

»Flotte ord, men hvad gør man så for at opnå det,« spurgte Karsten Holm Sørensen fra DEL, der har undersøgt dette i forbin-

delse med action-learning projekter på to erhvervsskoleafdelinger. Næmlig mureruddannelsen på EUC Nord og Levnedsmiddel på Erhvervsskolerne i Aars.

»Når det gælder elevens forudsætninger for at være didaktiker stiller man dem over for et ansvar, de ikke kan bære sig med.«

»De to afdelinger må ellers siges at være gode modeller, fordi de har reflekteret over egen praksis og arbejdet med egen udvikling. Men det er også klart, at det skyldes god ledelse og styring. Det er fra læreren, at didaktikken skal komme. Derudover er alt for mange lærere uddannet for dårligt hertil og har alt for meget fokus på metode, så mere efteruddannelse i didaktik er

nødvendigt. Specielt kontaktlærere skal være ypperlige didaktikere,« understregede Karsten Holm Sørensen.

Misforstået projektarbejde

Denne påstand blev også klart understreget i såvel Karsten Holm-Sørensen som Jens Anderssons fælles oplæg om en anden grundpille i reformen fra 2000. Næmlig »Projektarbejdet som undervisningsform i erhvervsuddannelserne.«

I projektet havde Karsten Holm-Sørensen og Jens Andersson analyseret 45 aktiviteter inden for jern- og træuddannelserne. Her var halvanden aktivitet deciderede projektopgaver. Man-

ge skoler/lærere mente dog selv, at de fleste af deres aktiviteter var projekter. Men i langt de fleste tilfælde var der tale om styrede opgaver eller såkaldte cases med læreren som initiativtager.

– Selv om projektarbejde er centralt er det dog ikke det eneste. Man skal stadig tage højde for, at der er forskellige måder at undervise på og med forskellige formål for øje, fortalte Karsten Holm Sørensen.

Jens Andersson gennemgik herefter den matrice, som kan bruges til at adskille styrede opgaver, cases og egentligt projektarbejde. Førstnævnte skal især laves i begyndelsen af uddannelsen med læreren som igangsætter. Sidstnævnte i slutningen af uddannelsen og med

eleven som primus motor, der efter grundforløb og flere delopgaver bag sig samt praktikophold har flere færdigheder og indfaldsvinkler at spille på.

Karsten Wiborg kunne supplere med sin egen evaluering og måling af fremskridt i arbejdet med reformen og dens enkelte elementer. Et resultat af et FoU-projekt, der har ført til udarbejdelse af en fire-trins matrice. Ifølge bekendtgørelsens §5 skal erhvervsskolerne nemlig lave et kvalitetsstyringssystem. Der findes nu plancher på Internettet på adressen:

www.delod.dk/kvali

Her ligger også modeller og værktøjer, der kan anvendes af lærere i forbindelse med valg af undervisningsmetoder.

Workshop: Realkompetence

Realkompetencer - væk fra stive bekendtgørelser

Aarhus tekniske Skole er langt fremme med at bruge såkaldte autentiske problemstillinger i forhold til at vurdere den enkelte elevs kompetencer. Målet er at udarbejde en totalmodel.

Hvad skal man kunne for at blive tømrer, eller hvad skal man kunne for at kunne begå sig som mekaniker. Spørgsmål, som både for den enkelte erhvervsskoleelev, og også for læreren, ofte er svære at svare på.

Ved at tage udgangspunkt i et fags konkrete autentiske problemstillinger, altså de problemer, der knytter sig til en virkelig arbejdsfunktion, kan der imidlertid tages et stort skridt i retning af at konkretisere hvad eleven skal kunne, når hun engang har gennemført en erhvervsuddannelse. På samme måde kan autentiske problemstillinger også

bruges som et værktøj, der fortæller hvor langt den enkelte elev er kommet i forhold til at få opbygget sine egne realkompetencer.

Projektet – »Kompetencevurdering ved hjælp af autentiske problemstillinger« - på Aarhus tekniske Skole har desuden taget udgangspunkt i, at kompetenceafklaringen er udsprunget fra de officielle gældende bekendtgørelser og vejledninger.

– Når vi har arbejdet med emnet, så er det først og fremmest fordi vi ønskede at vurdere eleverne ud fra en mere helhedsorienteret metode. Begrebet autentiske problemstillinger er en metode, som kan afdække både, hvad eleverne skal kunne, når de er færdige med uddannelsen - dvs. en tydelig kompetenceprofil, og samtidig en testmetode til at afdække, hvad eleverne kan, inden de starter - dvs. realkom-

petencer, fortæller oplægsholder Niels Thyssen fra Århus Købmandsskole, der sammen med kollegaen Marianne Unna-Lindhard fra Aarhus tekniske Skole har været tovholdere i at udvikle en metode til at lave autentiske problemstillinger. Metoden kan downloades i sin fulde udgave fra webstedet: www.tso.dk/reform2000.

Gab-analyse

Et væsentligt område har i den forbindelse været at arbejde med en såkaldt gab-analyse, der beskriver elevens kompetenceudviklingsbehov. Altså gabet mellem kompetenceprofilen for det enkelte erhverv og elevens kompetenceprofil. Ifølge Marianne Unna-Lindhard har det, særligt i forhold til vejledning af eleven og i udarbejdelsen af elevens uddannelsesplan, vist sig som et

godt redskab at tage udgangspunkt i gab-analysen. På den måde har eleven fået en større forståelse af hvad der skal arbejdes videre med.

Målet med projektet er at skabe en totalmodel, som kan anvendes på alle skoleområder.

– Efterhånden er det vel blevet til et spørgsmål om, at vi skal til at realkompetencevurdere alle elever. Vores erfaring er i hvert fald at projektet klart har været med til at styrke den enkelte elevs selvforståelse og vurdering af egne evner, fortæller Marianne Unna-Lindhard.

Netværk i Roskilde

Også på Roskilde Tekniske Skole har der været iværksat projekter, der har fokuseret på kompetenceafklaring. Her har et centralt område været at skabe netværk, hvor der kan udveksles

erfaringer om metoder og procedurer. Et samarbejdsnetværk mellem erhvervsskoler, faglige organisationer og virksomheder, der også har haft til formål at udvide kendskabet til GUV. Foreløbigt uden den store succes.

– Desværre har vi endnu ikke set det store udbytte af vores projekter, men vi har fået samlet en masse erfaringer, som kan bruges fremadrettet i andre projekter. Desuden har vi fået udviklet en værktøjskasse i form af en mappe med de udviklede procedurer og metoder, siger Jacob Christensen, der sammen med kollegaen Jens Juul har stået bag de to projekter: GUV - en praksisorienteret model for iværksættelse af GUV-forløb og Uddannelsesnetværk til kompetenceafklaring. Begge projekter har været gennemført i Roskilde Amt.

Workshop: *Selvstændighedskultur og iværksætteri*

Flere iværksættere – tak

Der spores en stigende interesse blandt unge for at blive iværksættere. Det viser flere gennemførte projekter, hvor elevernes fraværsprocent er styrtdykket.

Danskerne skal have initiativet tilbage. Umiddelbart endnu en politisk floskel, men måske er der alligevel noget om snakken. Ambitionen fra regeringen, og en pæn del af landets øvrige politikere er i hvert fald klar. Danmark skal være med i den absolutte verdenselite, når det handler om at have en positiv iværksætterkultur. Eller med andre ord. Danskerne generelle selvforståelse skal rykkes fra at være lønmodtagere til at være iværksættere.

Med den baggrund har flere af landets erhvervsskoler sat gang i undervisningsprojekter, der skal afprøve forskellige måder til, hvordan man kan styrke unges trang til at blive iværksættere.

Det emne var også temaet på FoU-konferencens workshop »Selvstændighedskultur og iværksætteri« og her gav repræsentanter fra Selandia – Center for erhvervsuddannelse i Slagelse, Roskilde tekniske Skole, Vejle

Handelsskole, og Københavns tekniske Skole hver deres bud på, hvordan man kan arbejde med temaet i hverdagen. Fælles for alle undervisningsforløb var, at undervisningen var tilrettelagt mere projektorienteret og problemorienteret end normalt. Og fælles var også erfaringen, at der fra lærerside kræves en ekstra indsats i forhold til at planlægge og gennemføre undervisningen.

Gazellespil

Et godt sted at starte i forhold til at skabe større interesse for at starte egen virksomhed er blandt andet Børsens gazellespil, som både kan spilles af lærere og af elever. Den erfaring kunne Karsten Caspersen fra Selandia i Slagelse berette om. Spillet handler om at etablere en reel virksomhed og derefter at skabe så megen vækst som muligt. Udtrykket gazelle er i øvrigt et begreb fra erhvervslivet, der dækker over en ny og hurtigtvoksende virksomhed.

– Om ikke andet så er gazellespillet klart med at til at spotte de elever, som har potentialet til at blive iværksættere. Og hvor

mange elever tidligere syntes at iværksætteri er dødkedeligt, så har vi oplevet at mange flere nu interesserer sig for området, fortæller Karsten Caspersen.

Samme melding kom fra Hans Bjerre Rasmussen fra Københavns tekniske Skole. På skolens tømmerlinje har han arbejdet med økologiske tørrehuse til møbeltræ, som en indgang til at arbejde med iværksætteri. Her skulle eleverne fremstille et tørrehus, lave omkostningsberegninger, og sørge for at få afsat produktet til den rigtige pris. Krævende, men givende undervisning for eleverne.

– Undervejs i projektet har det været hård kost for eleverne, selvfølgelig er det ikke alle, der i sådan en proces klarer sig lige godt. Men i sidste ende synes jeg, at resultatet har været yderst positivt. Blandt andet fordi eleverne har været tvunget til at tage nogle beslutninger, som før typisk var overladt til læreren, siger Hans Bjerre Rasmussen.

Også Roskilde Tekniske Skole har været i gang med projekter om iværksætteri. Her var målgruppen anlægsgartnere. En central del af projektet været at få

eleverne til at skabe et netværk på tværs af klasser og skoler. Blandt andet arbejdes der lige i øjeblikket på at fremstille et websted – www.rts.dk/gofor-it – som skal være et virtuelt mødested for unge med seriøse iværksættertanker.

– En meget vigtig del af projektet har netop været at få skabt et netværk som de unge kan bruge. Desuden har det været vigtigt for os at få sammenkædet det enkelte fags metodik med iværksættertanken. Uden faglighed er vores erfaring nemlig, at det er svært at snakke om iværksætteri, fortæller Steen Forsmann fra Roskilde Tekniske Skole, som stod for oplægget.

Young Enterprise

Sidste oplæg på workshoppen stod Ruben Krog fra Vejle Handelsskole for. Sammen med organisationen Young Enterprise, der er en selvejende erhvervsdrivende fond - non profit. Formålet er at få unge mellem 15 og 25 år til at starte egen virksomhed. Ideen med projektet er, at eleverne driver en mini-virksomhed med rigtige produkter, som skal mar-

kedsføres og sælges under almindeligt gældende markedsforhold. Alle administrative rutiner i virksomheden samt kontakt til bank, forsikringsselskab og Told & Skat er en del af forløbet.

– I forhold til hvad vi tidligere har oplevet, så har vi klart mærket en større interesse fra elevernes side. Fraværsprocenten er simpelthen faldet til stort set ingenting, siger Ruben Krog fra Vejle Handelsskole, der sammen med Susanne Ewald fra Young Enterprise har sat gang i iværksætterprojektet på Vejle Handelsskole. Et projekt, der har betydning at der næste skoleår er tilmeldt 130 elever på skolens fire iværksætterlinjer. Og et projekt som Ruben Krog i øjeblikket er i gang med at forankre lokalt i et brobygningsforløb mellem forskellige skoler og uddannelsessteder i Vejle Amt.

Som afslutning på workshoppen fortalte de to handelsskoleelever fra Svendborg Handelsskole, Søren Madsen og Sanne Jørgensen, om deres givende udbytte af et forløb med Young Enterprise konceptet.

Workshop: *Elevers læring*

Lær noget

I workshoppen var der mange gode bud på, hvordan elever kan lære mere. Blandt andet ved mere selvstændig læring.

Belært af tidligere erfaringer med projektorienteret undervisning, har de på EUC i Kolding undersøgt, hvordan elevers læring i ikke-lineære forløb kunne optimeres.

– Formålet var at udvikle en didaktisk projekt-tænkning-metode, hvor uddannelsesplanen skulle indgå, og hvor eleven skulle være medtænker, fortalte Erik Findalen, der sammen med Claus Tegmeier og Ole Rydahl Sørensen fra EUC Kolding stod bag projektet, der er udviklet og gennemført i samarbejde med DEL og lærere i hovedforløbet inden for dyrepasseruddannelsen.

Så de tre lærere satte sig for at tilbyde eleverne en lærerstyret eller en elevstyret læringsform. Her blev der blandt andet udviklet en matrix, hvor lærerne kiggede på deres egne kompetencer. Eleverne skulle lave en test, og ud fra den skulle der findes en optimal læringsmodel for eleverne. I første omgang valgte 60 procent af eleverne den elevstyrede læringsform, og resten af eleverne valgte den lærerstyrede form.

Men eleverne havde mulighed for at vælge om undervejs, og det medførte at fordelingen blev lige omvendt. Nogle elever valg-

te den elevstyrede læringsform i en tro på, at de så kunne slippe lidt af, men det var lærerne opmærksomme på, og de sørgede for at tage fat i de elever, der lænede sig for meget tilbage.

Lærerne har brugt Startguide, et websted til projektforsøg.

– Eleverne skulle blandt andet lave en forretningsplan for deres projekt og velvidende, at økonomien kunne volde eleverne vanskeligheder, udbød vi faget økonomi som kursusfag. Eleverne skulle lave en fælles projekt-fremlæggelse til sidst, og målet var, at de med projektbeskrivelsen i hånden skulle kunne gå i banken og låne penge til projektet. Eleverne fik karakterer ud fra fremlæggelse af forretningsplanen, fortalte Ole Rydahl Sørensen fra EUC Kolding.

Projektet har sat fokus på en række forhold, som de tre lærere kan forbedre i nye projektforsøg.

– Det er meget vigtigt at få eleverne til at vælge et projekt, der ligger så tæt op ad deres faglighed som muligt. Nogle elever valgte at lave en bowlingbane, og det gik de hurtigt døde i, fortalte Ole Rydahl Sørensen. Han pointerede også vigtigheden i at være bevidst om, hvilken elevmasse man har med at gøre.

– Vi har stor spredning. Lige fra elever, der er ordblinde, til elever, der mangler at skrive speciale på universitetet. Initiativet var meget forskelligt i grupperne. For eksempel tog en gruppe

selv kontakt til en bankmand og inviterede ham ud på skolen til at kigge på deres forretningsplan, fortalte Ole Rydahl Sørensen.

Elevernes projektarbejde indbefattede en række deadlines, og det satte dem under pres.

– Vi oplevede en frustrationsfase inden deadline hos nogle af eleverne, og her er det vigtigt som lærer at være utrolig tæt på eleven, ellers risikerer du, at de går kolde, sagde Ole Rydahl Sørensen. En deltager i workshoppen havde svært ved at se det ikke-lineære i den beskrevne projektform, og svaret gik på, at eleverne skal nå et fastsat mål, men de arbejder med deres egne projekter hver især, med hver deres dagsorden.

En ville vide, hvordan lærerne gjorde for at motivere de »dovne« elever.

– Eleverne er ikke nødvendigvis dovne, men det kommer måske til at virke sådan, når de står over for et projekt, de ikke kan overskue. Og her er det vigtigt, at vi som lærere går ind og finder ud af, hvorfor eleven reagerer som han eller hun gør, så vi kan hjælpe dem, sagde Erik Findalen.

Workshop: Amu og voksenuddannelse

At arbejde er at lære – eller bliver det i hvert fald

Uddannelse og efteruddannelse, som vi kender det, er ikke helt på vej ud. Men systematiseret læring på arbejdspladsen tilrettelagt i et samspil mellem virksomheden og uddannelsesinstitutionerne vil fremover blive en vigtig del af hverdagen i videnssamfundet. Det stiller helt nye krav til underviserne og til virksomhederne.

Er amu gearret til de store forandringsprocesser, vi står overfor?

Med det spørgsmål indledte Laurids Mortensen fra Nordvestjysk Uddannelsescenter sit oplæg om overgangen »fra uddannelse til lifewide learning.« Som afrunding besvarede han selv spørgsmålet: Nej, men vi har evnen til hurtigt at kunne omstille os til dem.

I projektet på Nordjysk Uddannelsescenter har man undersøgt, hvad det betyder for virksomhederne og ikke mindst dem, der uddanner folk til at arbejde i dem, at samfundet ændrer sig fra industrisamfund til videnssamfund.

Kort fortalt indebærer det ifølge Laurids Mortensen, at uddannelse fremover i højere grad bliver en løbende proces, som varer hele arbejdslivet, og som i høj grad kommer til at foregå ude på arbejdspladserne.

– Skal vi som undervisere kunne løfte fremtidens opgaver, må vi undersøge sondringen mellem formel læring, ikke-formel læring og uformel læring, sagde han.

Ikke formel læring definerede han med eksempler som sidebandsoplæring, et aftenskolekursus i engelsk eller måske et fodboldtrænerjob i fritiden.

Uformel læring er den, der foregår, når man ser tv, læser avis eller bøger eller deltager i sam-

fundsdebatten under middagen med vennerne.

Laurids Mortensen brugte i sin præsentation resultater fra flere udenlandske undersøgelser. En amerikansk viste f.eks., at 90 procent af al læring reelt finder sted på jobbet. Samtidig understregede han vigtigheden af, at den ikke formelle læring bliver struktureret.

Han henviste til den amerikanske forsker Diane Walther's bog, »Training on the job«, som beskriver faren ved »det degenererende makkerskab«. Faren består her i, at dårlige vaner kan overføres til eleven, mens en anden risiko ligger i, at gamle medarbejdere bevidst eller ubevidst kan sikre, at »ham den nye i hvert fald ikke skal kunne mere end mig«.

– Det er i struktureringen af læringen, at uddannelsesinstitutionerne kommer ind i billedet. Og det stiller selvsagt helt nye krav til underviserne, sagde Laurids Mortensen.

Netbaseret kobling af teori og praksis

De tre øvrige oplæg i workshoppen var netop forskellige bud på, hvordan den nye måde at betragte uddannelse og efteruddannelse på konkret kan gribes an i praksis.

Fra Københavns Socialpædagogiske Seminarium fortalte Per Roth og Marianne Svanholt fra de pædagogiske amu-kurser, om deres særdeles gode erfaringer med at efteruddanne dagplejemødre ved Internetbaseret, praksisnær læring.

– Målet var, at dagplejerne først skulle distancere sig fra hverdagen og stimuleret af netundervisningen så reflektere over det daglige arbejde. Heref-

ter skulle de vende tilbage til samme hverdag og implementere de konklusioner, der var kommet ud af refleksionerne, sagde Per Roth.

Midlerne var et særdeles enkelt opbygget websted, hvor de enkelte sider havde titler som klasseværelse, bibliotek osv., alt sammen kendte begreber, som skulle lette forståelsen for brugerne.

Og det virkede. Tilbagemeldingerne fra kurset, hvori var indlagt diskussions- og refleksionsmøder i mindre studiegrupper, var alle positive.

– Kursisterne gav udtryk for, at deres faglige bevidsthed klart var blevet styrket, og det netværk, de via studiemoderne havde etableret, bruger de stadig – også efter kurset, fortalte Marianne Svanholt.

Arbejdspladsen som skolestue

Birgitte Ullerup og Ole Nørby fra Amu-Fyn præsenterede deres projekt, »Praksisnær kompetenceudvikling«, som de samarbejder med Amu-centrene i København og Nordjylland samt med Niels Brock om.

Målet har været at udvikle og afprøve nye former for samspil mellem skoler og virksomheder, så der sikres løbende sammenhæng mellem virksomhedernes behov for kompetenceudvikling og tilbud om uddannelse. Et andet mål er at videreudvikle individuel kompetenceafklaring (IKA) som redskab til målrettet kompetenceudvikling.

Udgangspunktet har netop været, at livslang læring må forventes at blive en integreret del af hverdagen på alle arbejdspladser.

I projektet har deltaget et miks

af produktionsvirksomheder, servicevirksomheder og offentlige virksomheder.

Birgitte Ullerup og Ole Nørby kunne fortælle, at der undervejs har været frafald blandt de medvirkende virksomheder – af mange forskellige årsager, ligesom barrierer har skullet forceres såvel i de enkelte virksomheder som på uddannelsesinstitutionerne. Begge steder barrierer, som i bund og grund skyldes utryghed ved det ukendte.

Det har dog ikke ændret oplægsholdernes opfattelse af, at praksisnær kompetenceudvikling er vejen frem.

– Virksomhederne bliver i stand til at fastholde og udvikle kvalificerede medarbejdere. Medarbejderne bliver mere tilfredse, fagskellene udviskes, og produktiviteten øges. Samtidig får virksomheden et langt bedre overblik over, hvilke kompetencer der er nødvendige nu og i nærmeste fremtid, påpegede Ole Nørby og Birgitte Ullerup.

På skolerne får man styrket det pædagogiske miljø, idet det ikke bare bliver tilladt, men nødvendigt at diskutere pædagogik.

De to oplægsholdere sluttede med at give et vigtigt råd: Driftsledelsen og ikke blot personaleafdelingen skal være med fra starten. Ellers risikerer man interessekollisioner undervejs, f.eks. at undervisning droppes, fordi man har for travlt med at producere.

Pilotprojekt på Als

Fynboernes iagttagelser og konklusioner fik umiddelbar tilslutning fra Eigil Skov og Anne Uldbjerg, henholdsvis EUC Syd og Danfoss. De to er tovholdere i et pilotprojekt, »Den fleksible produktionsmedarbejder«, på Danfoss' stansefabrik i Nordborg.

Cirka 100 medarbejdere i produktionen har gennemgået uddannelsesforløb tilrettelagt efter principperne i praksisnær læring. Undervisningen er foregået på arbejdspladsen og forløbet er tilrettelagt under hensyntagen til den enkeltes eksisterende kompetencer.

Fremgangsmåden har i korte træk været:

- Analyse af rutiner og opgaver i produktionen.
- Medarbejdere gøres forandringsparate.
- Udviklingsplan udarbejdes.
- Udvikling/undervisningsforløbet gennemføres.

I erkendelse af, at spørgsmålet om, hvordan man gør medarbejderne forandringsparate, alligevel ville blive stillet, tøvede Eigil Skov og Anne Uldbjerg ikke med at fortælle, hvordan de havde grebet det an:

– Vi udarbejdede simpelthen en blanket, hvorpå den enkelte i skemaform kunne skrive, hvad lige præcis han eller hun kunne blive bedre til og, hvordan det kunne komme hele virksomheden til gode.

– Vi bad også om bud på, hvordan disse nye kompetencer kunne erhverves. Herefter blev hele udviklingsforløbet tilrettelagt under hensyntagen til såvel ledelsens ønsker og behov som den enkelte medarbejders, fortalte Anne Uldbjerg og Eigil Skov.

Workshop: Amu og voksenuddannelse

Alle må være parate til forandring

Praksisnær og individuel kompetenceudvikling vil blive en del af hverdagen i alle virksomheder. Men som supplement. Det vil ikke erstatte traditionel uddannelse.

I den afrundende debat i workshoppen »Amu og voksenuddannelse« understregede Anne Uldbjerg fra Danfoss, at det havde været vigtigt for både hende selv og Eigil Skov fra EUC Syd, at de fik lejlighed til at præsentere udviklingsprojektet på Danfoss i fællesskab.

– Det gode samarbejde og den løbende dialog mellem virksomhed og uddannelsessted er afgørende for succes. Vi har forskellige kompetencer, og skal vi have disse kompetencer til at supplere hinanden optimalt, skal vi ikke gøre noget hver for sig.

– I virksomheden er vi gode til at få ideer til forandring og fornyelse. Mens skolerne har formidlingskompetencen. I kan motivere medarbejderne til forandringen, sagde Anne Uldbjerg.

Det affødte spørgsmålet fra forsamlingen, om underviserne generelt er parate til at forlade rollen som traditionel lærer til fordel for rollen som proceskonsulent.

Hertil sagde Eigil Skov, at det er næppe tilfældet – ikke endnu i hvert fald.

– Men jeg tror, det er vigtigt, at vi alle finder ud af, at vi har det behov. Jeg mener dog også, at uddannelsesinstitutionerne vil stå over for et udvælgelsesarbejde blandt medarbejderne, når de indgår i praksisnære udviklingsforløb. Ikke alle undervisere vil kunne geares til det.

– Generelt mener jeg, vi står over for en tid, hvor ikke bare lærere, men hele systemet, herunder medarbejderne skal arbejde aktivt på at forstå de nye tider – blive i stand til at tænke i helt andre baner, end man har været vant til, sagde Eigil Skov og lagde dermed op til en debat om, hvorvidt praksisnær kompetenceudvikling helt og holdent skal erstatte de mere traditionelle undervisningsformer.

Det skal det ikke, var der bred enighed om.

– Det handler om at kunne vurdere og vælge, hvad der er bedst og mest hensigtsmæssigt for virksomheden her og nu i en given situation, sagde Anne Uldbjerg.

Et andet emne, som blev diskutert, var spørgsmålet om, hvordan man dokumenterer ny-erhvervede kompetencer fra disse nye udviklingsforløb på arbejdspladsen. Ingen havde en oplagt løsning på problemet, men et forslag gik ud på at indføre en slags »karakterbog« a la søfartsbogen.

Afrunding af konferencen:

Et år i reformens tegn

Mange skoler har taget fat på en udvikling i reformens ånd, men der er stadig mange skoler, der mangler at komme i gang med blandt andet udvikling af undervisningsplaner. Birgit Gotenborg fra Uddannelsesstyrelsen i Undervisningsministeriet afsluttede konferencen med en opfordring til at komme i gang med arbejdet.

– Succes er ikke resultatet af en automatisk forbrænding. Man skal sætte ild i sig selv. Med dette citat indledte Birgit Gotenborg fra Uddannelsesstyrelsen sin afrunding og evaluering af konferencen og det arbejde, der er i gang på erhvervsskolerne.

– To dage er gået med FoU, og der er blevet inspireret, delt viden, skabt nye kontakter og fremvist resultater. Det er min fornemmelse, at der er mange, der er gode til at sætte ild i sig selv, lød det fra Birgit Gotenborg, og hun understregede, at arbejdet kun lige er begyndt.

– Udvikling er et vilkår for EUD, der stilles hele tiden nye krav, gives nye rammer og nye

forudsætninger. Det kræver motivation og mangfoldighed, og det er en fælles udfordring, som alle må tage fat på, sagde hun.

Hun pegede på, at FoU er bedst, når det fører til fornyelse og varige resultater. Når det kan inspirere til en fortsat udvikling – en udvikling, der går på tværs af skolerne med vidensdeling og opbygning af netværk.

– Det vigtigste for FoU-ildsjæle skal ikke være buzzwords i ansøgninger, Uddannelsesstyrelsen skal nok gennemskue de gode ideer uden. Nej, ansøgningerne skal være præget af musikalitet, der tager udgangspunkt i de politiske og faglige mål, sagde Birgit Gotenborg, og hun understregede vigtigheden i hele tiden at dokumentere resultaterne fra projekterne, så det er klart, hvad der bliver ændret og hvad der virker.

Birgit Gotenborg skuede tilbage på det snart forgangne år, og der var både ros og opfordringer til skolerne.

– År 2003 har stået i reformimplementeringens tegn. Og der er en god og en dårlig nyhed. Den gode er, at på mange af de sko-

ler, hvor man har taget fat, går det godt med at opfylde kravene. Den dårlige er, at alt for mange skoler ikke er kommet i gang endnu. Det er en stor og vigtig opgave, og jeg vil opfordre deltagerne til at sprede dette budskab.

Og hun havde også nogle efterlysninger til deltagerne.

– Det er meget vigtigt, at de lokale undervisningsplaner bliver lavet, og vi kommer ud og følger op på skolerne. Ligeledes, at den kvalitetsudvikling, der er lagt op, til bliver gennemført. Også her kommer vi ud for at se, om det er gennemført i praksis.

Birgit Gotenborg efterlyste også en indsats for den individuelle eud.

– Hvor bliver den af? Har skolerne ikke elever, som gennem en individuelt tilrettelagt uddannelse kan få vendt sine vanskeligheder til succes? Også Integrationsministeriet presser på for at få flere nydanskere ind i uddannelserne.

EMMA har ikke haft de bedste livsbetingelser, og Birgit Gotenborg ville så gerne kunne sige: Nu lever EMMA!, men der er et

stykke vej, til at denne bekendtgørelse kan gælde ud over erhvervsskolerne. Med den seneste aftale om finanslovens fase 2 bliver EMMA tydeligere.

– En elev er ikke mobil, hvis han eller hun ikke flytter til en anden by for at komme i praktik. Og eleverne må indstille sig på at se på andre beslægtede uddannelsesmuligheder, hvis der ikke er praktikplads til ønskedannelsen.

Hun opfordrede også skolerne til at fokusere mere på grundfagene og de pædagogiske muligheder for at skabe sammenhæng til områdefag og specialefag. Hun lovede en håndsrekning, hvor der er behov for det.

Hun sluttede af med et citat fra filosofen – Sokrates:

»Det er arbejdet, der aldrig sættes i gang, der aldrig bliver færdigt.«

Birgit Gotenborg kom i sit oplæg ind på en række aktuelle spørgsmål og opgaver som opfølgning på de politiske aftaler om fornyelse af vekseldannelsesprincippet mv:

Flerårsaftale – etape 1 (UVM)

- Fastholde faglige udvalg på ansvar for nye (inklusive korte) merkantile og tekniske erhvervsuddannelser
- Indsats for brug af individuelt tilrettelagte erhvervsuddannelser
- Fleksible virksomhedsgodkendelser (Faglige udvalg)
- Forsøg med korte uddannelsesaftaler
- Udvidelse af forsøg med kombinationsaftaler
- Udarbejde model for brug af beskæftigelsesfrekvens som indikator på relevans
- Styrket tilsyn med EMMA-vurderinger

Fokuspunkter efter udmøntningen af flerårsaftalen – etape 2

- Styrket praktikpladsopsøgende indsats (øget præmie, bedre statistik, AER-midler)
- Øget gennemsigtighed på praktikpladsmarkedet (www.praktikpladsen.dk, Praktik+ mv.)
- Ekstra tryk på »Etape 1-initiativer« – og skærpe af EMMA
- Udvikling af undervisning hen imod det praktiske – dokumenteret i den lokale undervisningsplan
- Mulighed for forsøg med øget grundkvalificering af elever (grundforløb-kontrakt-H1)
- Alt sammen kræver udnyttelse af »Jægersoldatskompetencerne« på erhvervsskolerne

Opfølgning via FoU-indsatsområder i 2003

- Realkompetence
- Individuelt tilrettelagte erhvervsuddannelser
- Udvikling af grundforløb herunder brug af personlig uddannelsesplan
- Udvikling af nye evalueringsformer
- Analyser af behov for udvikling af nye erhvervsuddannelser

Plads til urmennesket

Skuespilleren og kommunikationskonsulenten Warny Mandrup tog på sin helt egen måde pulsen på FoU-konference

Erhvervsskolelæreren som bankrøver, sex-legetøj i teknologitimerne, og lærere der går undercover på Nørrebro, for at få indsigt i andre kulturer.

Iført imiteret pels og langhåret paryk i ægte stenalderlook, gav skuespilleren og kommunikationskonsulenten Warny Mandrup blandt andet disse bud på alternative måder til at forny det daglige arbejde på erhvervsskolerne.

Og, at han flere gange undervejs i sit timelange oplæg, der afsluttede konferencen, ramte plet med sine morsomme, men på samme tid præcise udlægninger af, hvordan ellers velmenende projekter og undervisningsmetoder nogle gange rammer ved siden af det oprindelige tænkte. En pointe, der gik rent ind hos deltagerne på FoU-konferencen.

– Jeg fik flere meldinger efter mit oplæg, hvor folk sagde de følte sig spiddet i forhold til deres egen undervisning. Det gjorde mig glad, for det fortæller mig, at det trods alt lykkedes at få sat gang i nogle tanker hos deltagerne. Og det var min målsætning med det hele, siger Warny Mandrup, som inden oplægget følte sig en smule betænkelig ved, om han med sit miks

var mit oplæg med til at åbne øjnene for, hvordan man kan få tungt stof gjort mere tilgængelig, fortæller Warny Mandrup, som blandt andet er kendt fra TV, hvor han har stået bag flere dokumentarprogrammer og TV-Sluk, som var en serie tv-programmer, som opfordrede seerne til at slukke for TV'et.

Så simpelt som muligt

Essensen i Warny Mandrups oplæg var, at hvis man skal have sine projekter til at lykkes ude på skolerne, så handler meget om at gøre dem så simple som muligt. For at fastholde motivationen og forståelsen hos eleverne.

– Både min og mange kloge hoveders erfaring er, at tingene skal være så simple som muligt, for at få succes. Og i forhold til det faglige stof, handler det derfor ofte om at have den menneskelige vinkel med. Eller med andre ord at medtænke urinstinkterne i mennesket, påpeger Warny Mandrup.

Han sammenlignede netop nutidens erhvervsskoleelever med det oprindelige urmenneske. Det urmenneske, som hele tiden er nødt til at afprøve sig selv for at finde ud af hvordan tingene hænger sammen. På samme måde gælder det for eleverne, som hele tiden afprøver den enkelte uddannelse for at finde ud af, hvad den kan give

»Jeg fik flere meldinger efter mit oplæg, hvor folk sagde de følte sig spiddet i forhold til deres egen undervisning«

af stand up og oplæg ville være i stand til at få FoU-konferencens deltagere til at tænke over deres egen praksis.

– Det var første gang, jeg skulle prøve at tage pulsen på en konference, og mit umiddelbare indtryk var, at erhvervsskolelærere og lignende faggrupper ofte har indbygget det mantra i deres hoveder, at de bedst selv ved hvordan man skal gøre. Derfor var jeg lidt usikker på om jeg kunne trænge igennem - akademikere ved jo en helt masse, og har deres helt egen stil. Men man skal altid huske at få kroppen og instinkterne med. Måske kniber det også sommetider af samme grund med at få kommunikeret sin viden videre. Forhåbentlig

dem.

– Desuden handler det både som lærer og uddannelsesinstitution om at være proaktiv, altså at kunne motivere og igangsætte fremadrettede projekter, der gør det innovative, fortæller Warny Mandrup, der i øvrigt havde haft en meget positiv oplevelse af at mærke det store og ægte engagement, som mange af konferencens deltagere udviste i forhold til at ville det bedste for deres elever.

Som et eksempel på, hvordan man som lærer kunne være proaktiv, foreslog Warny Mandrup blandt andet at oprette et dating websted for erhvervsskolelærere.

Måske ikke så ringe en idé, endda.

På Internetadressen:

<http://us.uvm.dk/erhverv/projekter> er der adgang til onlineversioner af de to konferenceprogramhæfter, FoU-avisen og overheadpræsentationer fra konferencens plenumoplæg.